

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“โลกานุกมป – อนุเคราะห์เกื้อกูลแก่สัตว์โลก”

โลกานุกมป อ่านตามภาษาบาลีว่า โล - กา - นุ - กำ - ปะ มาจากคำว่า โลก (สัตว์โลก) กับคำว่า อนุกมป (อนุเคราะห์เกื้อกูล, เอ็นดู) รวมเป็น โลกานุกมป แปลรวมกันได้ว่า อนุเคราะห์เกื้อกูลแก่สัตว์โลก ว่าโดยสภาพธรรมแล้ว ไม่พ้นจากสภาพธรรมที่ติงาม ที่มุ่งทำประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลก ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน เมื่อกล่าวถึงบุคคลผู้เกิดมาเพื่ออนุเคราะห์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกอย่างสูงสุด ไม่มีใครจะเสมอเหมือนกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เลย ส่วนผู้ที่เป็นสาวกของพระองค์ เป็นผู้มีปัญญา เข้าใจธรรมตามความเป็นจริง ก็เป็นผู้ที่อนุเคราะห์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกได้ ตามกำลังปัญญาของตน แต่ไม่สามารถเท่ากับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เลย

ข้อความในมโนรทปุณณิ อรรถกถา พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต แสดงความเป็นจริงของคำว่า อนุเคราะห์เกื้อกูลแก่สัตว์โลก (โลกานุกมป) ดังนี้

บทว่า โลกานุกมปาย ความว่า เสด็จอุบัติเพราะอาศัยความเอ็นดูแก่สัตว์โลก. ถาว่า แก่สัตว์โลก ไหน? แก้วว่า เพื่อประโยชน์แก่สัตว์โลกผู้สดับพระธรรมเทศนาของพระตถาคต ได้ดื่มน้ำอมฤต (ประจักษ์แจ้งพระนิพพาน) แล้วตรัสรู้ธรรม. เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า ยับยั้งอยู่ ๗ สัปดาห์ ณ โพธิมณฑลสถาน แล้วเสด็จจากโพธิมณฑลสถาน มายังป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แล้วทรงแสดงธรรม จักกัปปวัตตนสูตรว่า ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ที่สุด ๒ อย่างนี้ บรรพชิตไม่ควรเสพ เป็นต้น พรหมนับได้ ๑๘ โกฏิ พร้อมด้วยท่านพระอัญญาโกณฑัญญะได้ดื่มน้ำอมฤตแล้ว. พระองค์เสด็จอุบัติเพื่อความอนุเคราะห์แก่สัตว์โลกนี้. ในวันที่ ๕ ในเวลาจบอนัตตลักขณสูตร พระปัญจวัคคีย์เถระ ดำรงอยู่ในพระอรหัต (ความเป็นพระอรหันต์) แล้ว. พระองค์เสด็จอุบัติเพื่อความอนุเคราะห์แก่สัตว์โลกนี้. ลำดับนั้น ทรงให้บุรุษ ๕๕ คน มียสกุลบุตรเป็นหัวหน้า ดำรงอยู่ในพระอรหัต. แต่นั้นทรงให้ภททวัคคีย์กุมาร ๓๐ คน ณ ไพรสณฑ์ป่าฝ่าย ได้บรรลุมรรค ๓ และผล ๓. พระองค์เสด็จอุบัติเพื่อความอนุเคราะห์ แก่สัตว์โลกนี้.

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเป็นบุคคลผู้เลิศ ผู้ประเสริฐที่สุดในโลก กว่าที่พระองค์จะได้ตรัสรู้นั้น ทรงบำเพ็ญพระบารมี คือคุณความดีที่จะทำให้ถึงฝั่งของการดับกิเลส ตั้งแต่พระองค์ทรงเป็นพระโพธิสัตว์ ในฐานะของพระมหาสัตว์ มาตลอดระยะเวลาสี่อสงไขยแสนกัป ซึ่งเป็นเวลานานมาก เมื่อได้ทรงตรัสรู้แล้วก็ทรงมีพระมหากรุณาที่จะเกื้อกูลสัตว์โลกด้วยการทรงแสดงพระธรรมให้ได้เข้าใจความจริง พระมหากรุณาคุณของพระองค์ที่มีต่อสัตว์โลก คือทรงแสดงพระธรรมให้สัตว์โลกได้เข้าใจตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นความอนุเคราะห์เกื้อกูลของพระองค์ จากที่สัตว์โลกเคยเป็นผู้มากไปด้วยกิเลสประการต่างๆ ก็สามารถที่จะขัดเกลากิเลสและดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น ด้วยปัญญาอันเกิดจากการได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง จึงเห็นได้ว่าพระบารมีทั้งหมดที่พระองค์ทรงบำเพ็ญมาก็เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกเท่านั้น พระองค์จึงมีวาจาสั่งจะมีคำจริง ทรงแสดงความจริง เพื่อให้สัตว์โลกผู้ที่ตั้งใจฟังเข้าใจความจริง พระธรรมแต่ละคำ มีค่าเพราะทำให้ผู้ได้ฟังรู้ความจริง จากที่เคยถูกปกปิดหุ้มห่อด้วยความไม่รู้มานานแสนนาน ความเข้าใจก็จะค่อยๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ

ถ้ามีความเข้าใจอย่างนี้จะเห็นพระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงตรัสรู้ด้วยพระปัญญาที่สามารถแทงตลอดความจริงของสภาพธรรม ซึ่งคนอื่นไม่สามารถจะรู้ได้ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรม เมื่อพระองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว ทรงพิจารณาว่าสัตว์โลกมากไปด้วยความไม่รู้และกิเลสทั้งหลาย ถ้าไม่มีผู้อนุเคราะห์เกื้อกูลด้วยการแสดงความจริง ไม่มีทางที่ความเข้าใจถูกเห็นถูกจะเกิดขึ้นได้เลย พระองค์จึงทรงแสดงพระธรรม ด้วยพระหฤทัยที่ประกอบด้วยความอนุเคราะห์เกื้อกูลเอ็นดูแก่สัตว์โลก ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ไกลแสนไกลเพียงใด แต่จะได้สะสมเหตุที่ดีมาที่จะได้รับประโยชน์จากพระธรรม พระองค์ก็เสด็จไปเพื่อทรงแสดงพระธรรม โดยที่ไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นเป็นใคร อยู่ที่ไหน เมื่อพระองค์สามารถจะช่วยให้เขาพ้นจากความมืดสนิทและกรงกิเลสของสังสารวัฏได้ ก็ทรงเกื้อกูลด้วยการทรงแสดงพระธรรม

แต่ละคนที่เข้าใจพระธรรมย่อมจะซาบซึ้งในความอนุเคราะห์เกื้อกูลของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเป็นผู้ที่มั่นคงที่จะรู้ว่าพระองค์จะทรงตรัสรู้ความจริง ต้องบำเพ็ญพระบารมีมากกว่าบุคคลอื่น ยากแสนยากเพียงใด และเมื่อได้ทรงตรัสรู้แล้วก็ทรงประพาสเกื้อกูลแก่สัตว์โลกด้วยการทรงแสดงพระธรรมมาโดยตลอด เป็นเวลานานถึง ๔๕ พรรษา ตั้งแต่พระองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว จนกระทั่งถึงวาระที่พระองค์ใกล้จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ใครจะมีพระคุณยิ่งใหญ่เสมอเหมือนกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ทำให้ความไม่รู้ของสัตว์โลกที่มีมานานมากในสังสารวัฏสามารถจะดับหมดได้? ซึ่งพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงนั้น ก็สืบทอดเรื่อยมาในแต่ละยุคแต่ละสมัยจนถึงยุคนี้สมัยนี้

บุคคลผู้ที่ได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ด้วยความเคารพละเอียดรอบคอบ ก็ย่อมจะได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงตามกำลังปัญญาของตนเองซึ่งเป็นการยากมากที่จะได้ฟัง และยากที่จะเข้าใจ แต่สามารถที่จะเข้าใจได้ คำที่พระองค์ตรัสนั้น ไม่มีแม้แต่คำเดียวที่

ให้โทษ มีแต่เป็นคำจริง เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลให้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกเท่านั้น ที่ควรค่าแก่การฟัง การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้น จึงควรเห็นประโยชน์ของความเข้าใจพระธรรม ซึ่งก็คือปัญญา นั่นเอง อันจะเป็นที่พึ่งที่แท้จริงสำหรับชีวิต เป็นที่พึ่งทั้งในโลกนี้และในโลกหน้าด้วย เพราะที่พึ่งจริงๆ ไม่ใช่ทรัพย์สิน เงินทอง เพราะทรัพย์สินเงินทอง ไม่ทำให้พ้นจากทุกข์ได้ ติดตามไปในโลกหน้าก็ไม่ได้ แต่ปัญญาสะสมสืบ ต่ออยู่ในจิต เป็นที่พึ่งได้ สามารถทำให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ และปัญญาจะเจริญขึ้นได้ ก็ต้องอาศัยการ ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เห็นพระคุณอันประเสริฐยิ่งของพระองค์ ค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ ศึกษา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กทีละน้อย ซึ่งจะต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานเป็นอย่างยิ่ง ในการอบรมเจริญปัญญา

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗